

piens fuisset electus, vix unus Deus idololatris appareret: ast quia vitulus erat, & vitulus à vitulando, sive lascivendo dicitur, obsecenis Hebræis non Deus fuit visus ut unus, sed Dii plures in illo venerabantur ad cultum & obedientiæ submissionem. Nec solùm in vitulo novos elegerunt Deos Israëlitæ, tanquam panem hordaceum; immò tanquam fœnum, quod priùs quam evellatur exaruit: erat enim idolum illud suæ electionis objectum, in similitudinem vituli comedentis fœnum fabrefactum, ut inquit Psaltes psalm. 105. vers. 20. Fœnum autem mysticè non modò humanaum favorem & mundanam gloriolam brevissimè transiunt significat, quam præ exteris ad paustum & honorem imperiti exambiunt; sed etiam temporalia bona, quæ indociles & indigni student litteratis & dignis personis præripere indebetè, atque violenter. Videndum D. Hieronymus super cap. 40. Job, vers. 41.

Itaque inter supplicia, quibus Dominus se vastaturum Ierosolymam promittebat, post omnimodam urbis desolationem, hoc erat Isaia cap. 27. vers. 10. prædictum: *Ibi pascetur vitulus, & ibi accubabit, & consumet summitates ejus.* Ubi enim fuerit vitulus personatus, & in medio civitatis fuerit cæteris præpositus brutalis homo, civitas corruet, peribit respublica omnis, regularis ordo desolabitur cum virtute. Similis enim electus, & super alios collocatus, cuncta sua cupiditate & aviditate vastabit: nam vitulus metaphoricus, usque ad summas frondes palmitum, à quibus, propter altitudinem aliorum pecorum agmina abstinere solent, sua devorabit ingluvie. Ideoque sic saginatus & obesus, sibi subditos, et si infirmos & languidos, deglutit, non suffulcit. Gordii quondam ex gentibus stultissimi, quem pinguem & obesum videbant, hunc ad regni culmen evehebant, existimantes præstantiam animi juxta corporis mollem esse regulandam, ut optimè adnotavit Alexander ab Alex. lib. 4. genial. dier. cap. 23. Idcirco S. noster Antonius Paduanus præfatos Præsules & Præfatos appellabat *Tauros pingues*, ex Psalmo 21. vers. 23. Et etiam *Vaccas pingues*, ex Amos cap. 4. vers. 1. Videfis illum lib. 4. Concordant. num. 393. Expressè D. Basilius Magnus in Hexæmero. homil. 8. loquens de rege apum, sic no-

strum lemma fulcit: *Atque rex apud ipsas non suffragiis est constitutus; nam imperitia populi sive numero pessimum omnium, citra defectum, in magistratum promovit, &c.* Lege illum ibidem. Et Ægesippus lib. 2. de excid. urb. Jerosolym. cap. 13. inquietabat: *More quodam insito mortalibus, ut apud eos minus suspecta sit ignoravia hebetorum, quam gratia bonorum.*

§. VI.

Afflictio memoriam excitat mortis, & utraque nos ad Dominum devenire compellit.

Nongentos enim habebat falcatos currus, &c. scriptum est *Judicum* 4. vers. 3. Quippe Jabin Chananorum Rex, qui per viginti annos oppresserat Israëlitæ, ut eos penitus devastaret, nongentos habebat ad prælium falcatos currus: quorum visione territi Hebræi cum clamoribus ad Dominum confugunt. Hanc causam clamoris Israëlitici populi ipse sacer subindicat texus, dicens: *Clamaveruntque filii Israël ad Dominum, nongentos enim habebat (nempe Jabin, & ejus Locumtenens Sisara, dux exercitus,) falcatos currus.* Quid est quod Israëlitæ sic currus falcatos formidant, quod ad eorum intuitum reversi in se, Domini pietatem implorant? Quænam afflictio, aut tribulatio eos sic vexabat in curribus, ut tanquam ab eis compulsi, quasi sua crima detestantes, ad Dominum sic clamaverint? Sanè currus illi pleni falcibus movebantur; nam à falce dicitur currus falcatus. Cum autem falcis insigne sit mortis, labrum angustiæ, omnisque pressuræ hieroglyphicum; idcirco Israëlitæ, non modò tribulatione & certaminis afflictione vexati, sed ipsius mortis representatione in falce perterriti, ad Dominum sic properè configere. *Clamaveruntque, &c.* Nongentos, &c. Illud docet hellenismus, sive Græcorum proverbium: *Falce mors acuta omne mortale genus metit.* Et de morte Mantuanus aiebat: *Mors est, quam modò falcata finguunt: & in currus cum falce depingi solet, quasi currens ad opus suum, quod est vindemiare, aut demeterè super terram viventes.* Audi Joannem cap. 14. Apocalyp. vers. 19. dicentem: *Et misit Angelus falcam suam acutam in terram, & vindemiat vineam terre.*

terra. Igitur si per falcem afflictio, labor, tribulatio, angustia, & velocissima mors desigoantur; meritò Israëlitæ ad conspectum curruum falcatorum stupefacti & conterriti, confugientes ad Dominum ipsius auxilium & misericordiam implorant, & afflictione, morti que memoria compulsi, vociferantes Dominum pientissimum exorant, & ad ipsum conversi clamitant; ait enim S. Gregorius Magnus: *Mala enim, quæ nos hic premunt, ad Deum accedere nos compellunt.*

26.

Unde Israël filii clamabant ad Dominum, cùm tribulationibus vexabantur, & cùm suorum cadavera in bello conspiciebant super terram jacere, mortis representatione sua peccata constientes humiliter agnoscebant, ut *Judicum* 10. vers. 9. & 10. sic refertur: *Afflictusque est Israël nimis. Et clamantes ad Dominum dixerunt: Peccavimus tibi, &c.* Per annos decem & octo fuerant afflicti Israëlitæ manibus Philistinorum; & tamen Dominum non quæsiverunt idololatrae Israëlitæ, quoisque viderunt suorum cadavera mortuorum in campo circa Jordanem (qui fluvius judicii interpretatur,) projecta, in quibus non solùm mors eos excitabat converti ad Dominum Deum benefactorem suum; sed etiam judicii finalis memoria torquebat, & ad Dei veri cultum reducebat. *Domine in angustiæ requisierunt te*, inquit Isaías cap. 26. vers. 16. quia de morte factus fuerat illis sermo, vers. 14. sic: *Mortientes non vivant, &c.* Apud Lucam cap. 8. ascendit in naviculam Christus Dominus cum discipulis. Indulget Jesus somno; & statim intumescit mare, validius venti procella irruit in scapham, fluctuum sibilus aures discipulorum verberat, & contorquebatur navigium, ita ut videretur unda naviculam operire. Ad quid tot afflictiones Dominus præparat suis amicis? Cur sic eos Dominus vexari permittit? Quia paulò anteà verbum Dei impedit, sanguinis affinitate contra Dominum nimis rudi, temporaliter prætentaverant: hos igitur ad se Dominus vult nunc compellere & pressuris, & mortis representatione. *Et navigantibus illis obdormivit.* Luca cap. 8. vers. 23. Si somnus mortis est umbra, in Christo dormiente mortem attendunt: mortem insperatam timent in angustia & sævissima tempestate, & utraque causa compulsi, compelluntur ad Deum accedere, Deum orare. *Discipuli compellebantur fluctibus & tempestate* (ait S. Antonius Paduensis serm. in Dom. i. Quadr.) *& idcirco clamaverunt ad Christum, quæ dormiebat.* Ad hæc scribit Hugo Cardinalis sup. cap. 9. Epist. ad Rom. sic: *Tribulatio enim facit hominem esse Dei memorem, sicut nautæ beatum Nicolaum habent in memoria, propter pericula.* Maximè quando tribulationibus, afflictionibus & ærumnis mortis horrenda memoria adjungitur in conflictu.

Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestra, ait S. Jacobus cap. 13. vers. 12. Cervix enim in lutum redigitur, quando superbus peccator humiliatur, & Deum penitenti & contrito, quoisque in cinerem redacto corde precatur. Ast hoc totum provenit ex memoria comparata cineri, id est ex remembrance mortis & cineris, in quem sumus omnes reversuri. Et cur peccatorum & superborum, cùm de morte in tribulatione cogitant, cervices convertuntur in lutum, & non potius in cinerem, aut in pulverem? (Omitto quod moraliter idem signet lutum, ac cinis & pulvis.) *Quia lutum instrumentum fuit quondam, quo usus fuit Christus ad aperiendum lumina cæco;* quia per mortis recordationem nostros oculos aperimus, ac in lutum nostræ primæ conditionis cervices nostræ rediguntur, ut humiliati ad Deum Creatorem nostrum accedamus. Exoptans Salomon impios ad Dominum revocare, & induratos peccatores efficaci instrumento convertere, cap. 12. Ecclesiastæ, vers. 1. inquit: *Memento Creatoris tui in diebus juventutis tue.* Iturus homo in domum æternitatis, antequam ei obtenebretur justitia Sol, oportet ut memor sit Creatoris sui. Et cur non dixit, *Memento Dei tui; sed Creatoris tui?* Quia à juventute, & ab adolescentia homo ut non effrenatè delinquat, teneatur recordari suæ creationis, & quod de luto & de limo terræ fuerit à Creatore omnium efformatus, Genes. 2. vers. 7. ita enim memoriam suæ creationis, mortis ac ultimæ in pulverem reductionis recordatione obarmatus, facilius pericula delinquendi vitabit, & oblatas à dæmons suggestiones evincet: quin immò & ad Deum securior accedet. Hinc David arma Goliath, sive gladium, quo illum Dei interfecit hostem, collocavit in Dei tabernaculo, ut omnes quotquot

quotquot Dei præsentiam adibant, mortis memoriam in instrumento necis sceleratissimi Philisthæi, præ oculis habuissent, & à mortis recordatione compulsi assidue Dei auxilia expectantes, misericordiam in accessu ad Dominum, confidenter repeterent de commissis, 1. Reg. cap. 17. vers. 54.

§. VII.

Qui præstet aliis, pia severitate sit judex, & dulci clementia patens.

28. **E**rat autem Debora prophetis uxor Lapidoth, qua judicabat populum in illo tempore. Iudicum cap. 4. vers. 4. Moralis Glossa ita super hunc locum scribit: Per Debboram, qua interpretatur Apis, & Israël judicabat, significatur bonus Princeps, vel Prælatus. Apis enim habet aculeum pungentem, & facit mel consolans: & in bono Prælato vel Principe debet esse rigor justitia, & dulcor misericordia. Est enim apis φιλόσεφος, Philostrophon, videlicet animal justum, ex Ludovico Cælio lib. 22. lect. antiq. cap. 3. habens cum pungente justitia aculeo dulce pietatis & misericordia mel, quibus debet semper ornari judex bonus atque perfectus Præfus. Hinc est quod Débora (nomine apis, boni Præfecti effigies,) sedebat sub palma ad judicium; nam Palma in cortice aspera, & foliorum veluti armata gladiolis, pungit istis, & fructu suavissimo ac dulci pascit. Richardus à S. Laurentio lib. 12. de laudibus B. Mariae, col. 971. litt. B, &c. sic habet: Hot designatum est Iudicum 4. ubi dicitur, quod Debora, qua interpretatur Apis, sedebat sub palma. Apis habet punctionem, & amaritudinem aculei, & dulcedinem mellis: & legitur de rege apum, quod mittit apes ad mare, ut inde afferant guttas maris salsas, & ponant cum dulcedine florum: & i de conficiunt mel ex amaro, & dulci. Expressum boni judicis hieroglyphicum apis est, qui piè amarus seu acerbus, dulcis in corrigendo & puniendo debet esse suis, l. Quod se Ephebi, ff. quod certo loco, can. Disciplina, dist. 45. can. Ponderet, dist. 50. &c. & Tertullianus lib. ad Scapulam, cap. 4. in principio, scribit: Potes & officio jurisdictionis tua fungi, & humanitatis meminisse; nempe pietatis, clementia & misericordia: siquidem justi-

tia Dei solium non nisi pietate, & misericordia dulcedine legimus fuisse præparatum, Isaiæ cap. 16. vers. 5. ibi: Et preparabitur in misericordia solium. Ubi Oleaster elucidatione morali inquietat: Audite judices, & discite, fundatum sedis judicaria esse misericordiam. Procedant ergo vestra judicia ex misericordia, quoniam ut Gregorius dicit: Misericordia sine justitia est fatuitas, & justitia sine misericordia crudelitas. Idcirco David misericordiam, tanquam fundamentum solii justitiae, primùm memoravit Deo judici canens laudes, Psalm. 100. vers. 1. ibi: Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine. Quia ex Nazianzeno orat. 16. Deus magis diligit, quād judex noster, misericordiam erga nos, quam justitiam; idcirco Rex Psaltes primò Deum à pietate & misericordia laudat & extollit, quam à judicio. Immò secundū aliquos apud Iansenium, David Rex, Princeps, atque Iudex gratias Deo agit, propter misericordiam, pietatem, atque clementiam, quam ei ipse Dominus concessit, ut Israëlis judici, atque præfecto inter populum judicandum.

De judicium Iudice supremo Christo, cui omne Pater judicium dedit, loquens Bernardus serm. 2. de Adventu Domini, ita fatur: Sic & apis habet mellis dulcedinem, habet etiam aculei punctionem. :: Attamen ad nos veniens, solum mel attulit, & non aculeum; id est misericordiam, & non judicium: ita ut suadentibus quandoque discipulis, ut civitatem, quā suscipere eum noluit, præciperet igne conlumi, responderit. Filium hominis non venisse ut judicaret, sed ut salvaret mundum. Luca cap. 9. vers. 6. Non habebat aculeum apis nostra; quodammodo deposuerat illum, quando tanta, & tam indigna patiens, misericordiam exhibebat, & non judicium. Et de pietate ac misericordia ejusdem supremi Judicis loquens idem Sanctus Doctor serm. 23. in Cantica, scribit: Audiant hoc Prælati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erudimini qui judicatis terram, scriptum est psalm. 2. Discite subditorum matres vos esse debere, non dominos. Studete magis amari, quam metui. Et si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres, fovendo; patres vos, corripiendo exhibeat. Mansuscite, pos-

nite

, nite feritatem: suspendite verbera, producite ubera: pectora latē pin- guestan, non typho turgeant. Quid jugum vestrum super eos aggravatis, quorum potius onera portare debetis? Hæc Bernardus.

30. Itaque Iudex, sive Prælatus, suorum subditorum medicus constitutus, morbos quos fomentis & levioribus mediciniscutare potest, neutquam opus est, ut igne curet aut ferro, nisi cum incurabilibus & rebellibus ærotis, cùm Ecclesiastici cap. 38. vers. 3. scriptum sit: Disciplina medici exaltabit caput illius; misceret enim amara dulcibus, ut virtuosa & viscosa expugnet. Unde ibid. vers. 5. sequitur: Nonne à ligno indulcata est aqua amara? Lignum hoc medicinale simul, & iustum, in virga justitiae designatur, quā dum percutit & corrigit ad emendationem amarè, dulciter pietate mala pallulantia compescit. Si est lingua curarionis, est & mitigationis, & misericordie, inquit Ecclesiasticus cap. 36. vers. 5. Quia virga boni judicis est (in lingua) quā corrigendo curat errata, mitigando consolatur peccantem. Quantu[m] sollicitudine oportet principem moderari (scribit Ioannes Sarisberiensis in Polycratico, lib. 4. cap. 9.) nunc rigore justitiae, nunc remissione clementiae, ut subditos faciat quasi unanimes esse in domo. :: Potestas cum inferiorum vitia mansuetâ manu curare non sufficit, patiarum acrimoniam dolens recte vulneribus infundit, & pia crudelitate sicut in malos, dum honorum incolumentis procuratur. Quis non judicabit rigore justitiae, pœnaque sanguis dignissimum fuisse prodigum illum filium, Luca cap. 15. peccantem in coelum, & coram clementissimo patre. Patrem reliquit, sua secum bona tulit ad dissipandum: & dum revertitur pauper, & omni bona substan-

SERMO SECUNDUS.

A versu 5. usque ad 8. inclusivè.

Et sedebat sub palma, qua nomine illius vocabatur, inter Rama & Bethel, in monte Ephraim, &c.

Prosequendo historiam hanc narrabis, secundū seriem à nobis supra exhibitam in Exegesi, numero 2. includendo quatuor numeros, sive versiculos sacri contextus libri Iudicium, cap. 5. & illos exponendo sacris aut

R.P. Mart. del Castillo, Paneg. Mar. GG profanis